

Ср. Микловичъ, Ueber den Ursprung der Worte von der Form trt, 45. f; Ягичъ, Arch. I. 381, II 213—219; Лескинъ, Handb.² 28, Соболевскій, Древн. церк. сл. из. 143; Брандтъ, Грамм. зам. 80; Облакъ, Arch. XVI, 198 и сл. и др. Maced. Stud. 38 и сл. Срѣщу тия Kalina (Historyja, 320—331) и Милетичъ, Критика на Облакъ, Maced. Stud. въ Arch. f. slav. Phil. XX, 594 и сл. Не може обаче да не се признае, че въ случая който тукъ ни интересува, хипотезата за съществуване на гласно л и въ най-стариятъ периодъ въ черковнославянския езикъ обяснява по-добрѣ не само старобългарската форма на името българинъ, но и неговитѣ новобългарски диалектични видоизмѣнения. Фонетичната графика на старобългарското писмо нѣмаше негли защо да измѣнява блг въ блм, ако ѝ да не бѣ отговорило на ! (sonans). Измежду всички старобълг. примѣри, които можахме до тая частъ да откриемъ, само въ два паметника, въ пролога на Ивана Екзарха и въ едно писмо на Светослава деспота (вж. по-горѣ, стр. 697) можахме да констатираме формата българинъ. Тая форма би могла да се прибави къмъ рѣднитѣ ф. вънами, вълнож, одържимъ, църкви (Окт. Струмъ), гърдиш, съкърби (Бол. псалт; обикновено въ Мак. лист.), които Калина привежда, но тукъ може да се допусне и руско влияние (ст. блгъ-), ср. дължакъ Срезн. 192, дългъ въ Святослав. Сборникъ, Миклошъ въ Мак. лист. (ср. Oblak, Archiv, XVII, 432, id. II. 217, Сбм. IX, 4 Лавровъ Обзоръ, p. 43).

Послѣдното, което остава още да се докаже, то е, да ли дѣлътъ думи, отъ които, споредъ насъ, първоначално е състояло името българ, сж могли да се спомнѣ въ тая форма. Всеки езикъ си има и тукъ своитѣ особни закони, слѣдователно и българ трѣбва да отговаря напълно на специалнитѣ фонетични правила на турскитѣ нарѣчия при образуването на сложнитѣ думи въобще, иначе цѣлнитѣ нашъ разборъ е погрѣшенъ въ основата си.

За тая цѣль нека се запознаемъ на кратко съ тия правила. Съединяването на нѣколко номинални и вербални трупини за означение на едно понятие е често явление въ турскитѣ езици (Radloff, Phon. § 60. I. p. 37.). „Обаче такива съединения само тогава могатъ да се смѣтатъ за истински сложни думи, когато аглутинационниятъ процесъ е споилъ разнитѣ самостоятелни елементи съ помощта на вокалната хармония“ (ib.)¹⁾ Така напр. алт. тап-ўй (каменна къща) алтын-јууакъ (златенъ пръстенъ) прѣдставятъ само логични съпоставки. Отдѣлнитѣ елементи не сж изравнени. Истинскитѣ сложни думи, които сж по-рѣдки, се отличаватъ именно съ туй, че тѣ сж се слѣли въ едно чрѣзъ изравнението на звуковетѣ. Такива сж напр. алт. ўчѣн отъ ўч + он, тѣртѣн = тѣрт + он, сѣгсѣн = сѣгиз + он, тѣрсѣк (къртица) = тѣрс + аякъ и пр. При това или гласнитѣ на втората дума се подчиняватъ на тия отъ първата, както въ горнитѣ примѣри или обратно, втората дума опрѣдѣля звуковия характеръ на

¹⁾ За същността на тоя характеренъ за турскитѣ нарѣчия законъ, вж. Radloff, о. с. § 77., p. 50. и сл. Das Wesen der Vocalharmonie. Тукъ и хипотезитѣ на Böhlingka, Lucien Adam, Steinthal за обяснение на тоя законъ. Бодуенъ де Куртене открива нѣщо подобно въ нарѣчието на резландитѣ, но то не е сжщото. На вокалната хармония се подчиняватъ и заетитѣ чужди думи. Ср. возжско-тат. пужала = руск. помело и др., Радловъ, p. 48.